

סוגיות מגדריות באדריכלות מודרנית Gender Issues in Modern Architecture

סמסטר ב' תשע"ז

4 ש"ס

סוג המסגרת: פרו-סמינריון

דואר אלקטרוני: sigal.davidi.10@gmail.com
בניין: חדר:

שם המרצה: ד"ר סיגל דויד
טלפון: 054.6869190
שעות קבלה: 16:00
לפי תאום טלפוני מראש

תיאור הקורס

בקורס נחקר את המפגש בין מרחב ואדריכלות מודרנית לבין מגדר ופמיניזם לאורך המאה העשרים. נבחן נושאים באדריכלות שבהם שלובים נושאים מגדריים, כמו "האשה החדשה" והרפורמה במרחב הביתי במחצית הראשונה של המאה העשרים, כניסתן של נשים למקצוע האדריכלות, תכנון של נשים, תכנון בשביל נשים והטמעת חשיבה מגדרית בתכנון. הקורס יחל בהכרות עם טקסטים תיאורטיים בפמיניזם ומגדר ואחר כך תבחנה סוגיות באדריכלות מודרנית המעלות נושאים מגדריים.

This class explores the intersections between gender and modern architecture during the 20th century. We will examine themes such as the "New Woman" and the domestic reform in the in the first half of the 20th century, first generation of women architects, women's design and design for women and gender mainstreaming in planning. This class begins with an introduction to theoretical texts exploring feminism and gender and then discusses a series of topics in modern architecture that raise issues concerning gender.

דרישות הקורס

נוכחות, השתתפות, קריאת מאמרים, כתיבת רפרט והצגתו בכיתה (או לחלופין הצגת מאמר מרשימת הקריאה).

דרישות קדם או תנאי קבלה לשיעור

קורס אדריכלות מודרנית.

מרכיבי הציון הסופי

100% הצגת רפרט בכיתה והגשת עבודה מסכמת.

נושאי הקורס (נתון לשינויים)

שיעור 1: אדריכלות, מגדר ופמיניזם

מבוא: מהו מגדר? מה הקשר בין מגדר ואדריכלות? ; סקירה היסטורית של היבטים מגדריים באדריכלות והתפתחות זרמים פמיניסטיים באדריכלות.

קריאה:

וולף, וירגינייה (2004 [1929]). **חדר משלך** (פרק 1). תל אביב: ידיעות אחרונות.

שיעור 2: דור ראשון של נשים אדריכליות

האם אדריכלות הוא מקצוע לנשים? שאלה זו נשמעה בסוף המאה התשע עשרה ותחילת המאה העשרים, עם מתן האפשרות לנשים ללמוד אדריכלות באוניברסיטאות הטכניות. בשיעור נבחן את מאפייני הפעילות של האדריכליות הראשונות בארץ ישראל באירופה ובאר"ב, דמותן ומעמדן בחברה ובקהילה המקצועית.

קריאה:

Stratigakos, Despina (2001). "Architects in Skirts: The public image of women architects in Wilhelmine Germany". *Journal of Architectural Education*, 55(2), 90-100.

שיעור 3: "האשה החדשה" והביתיות החדשה

בראשית המאה העשרים נכנסו רעיונות של התמקצעות ומודרניזציה לתוך הספרה הביתית. הרפורמה הביתית הבטיחה הקלה בביצוע מלאכות הבית, וארגוני נשים בורגניות באירופה נִשְׁבו בקסמם. בשיעור זה נעשה הכרות עם רעיונות הטיילוריות והניהול המדעי של משק הבית שהטביעו חותמם על תפיסת תכנון הדירה המודרנית באירופה במחצית הראשונה של המאה העשרים.

קריאה:

פרידן, בטי (1963 [2006]). "הבעיה שאין לה שם". בתוך דלית באום, דלילה אמיר, רוני ברייר-גארב, יפה ברלוביץ', דבורה גריינימן, שרון הלוי, דינה חרובי, סילביה פוגל-ביז'ואוי (עורכות), **ללמוד פמיניזם: מקראה** (עמ' 50-61). תל אביב: הקיבוץ המאוחד, סדרת מגדרים.

שיעור 4: תכנון המטבח כסוגיה מגדרית

רעיונות הרציונליזציה והניהול המדעי של משק הבית השפיעו על תכנון הספרה הביתית והמטבח בפרט. בשיעור נבחן את חיפוש הרציונל לעיצוב חדש למטבח המודרני על ידי חשובי האדריכלים המודרניסטים במחצית הראשונה של המאה העשרים. נכיר את "מטבח פרנקפורט" בתכנונה של האדריכלית גרט ליהוטצקי שהיה למטבח המשפיע ביותר בתקופה זו.

קריאה:

Henderson, Susan. R. (1996). "A Revolution in the Woman's Sphere: Grete Lihotzky and the Frankfurt Kitchen". In Debra L. Coleman, Elizabeth Ann Danze, & Carol Jane Henderson (Eds.), *Architecture and Feminism* (pp. 221-253). New York: Princeton Architectural Press.

שיעור 5: תכנון מטבחים ציבוריים ופרטיים בארץ ישראל וכינון ה"אשה החדשה"

מה הייתה השפעתם של רעיונות משק הבית החדש ומטבח פרנקפורט על תכנון הספרה הביתית בארץ ישראל? נבחן את המטבח המודרני המקומי (אם היה כזה) ואת עבודתן של נשים אדריכליות בתכנון מטבחים בארץ ישראל.

קריאה:

כהן לוטה. "האשה הבונה". **האשה**, ו, 1928, עמ' 21-24.

שיעור 6: מגורים לנשים בארץ ישראל

בשנות השלושים של המאה העשרים תכננו נשים אדריכליות מגורים לנשים עירוניות בארץ ישראל. מדוע היה צורך במגורים לנשים? מה היו מאפייניהם? והאם הייתה זו תופעה מקומית? בשיעור נבחן תכנון מגורים לנשים בארץ ובעולם במחצית הראשונה של המאה העשרים.

קריאה:

Stratigakos, Despina (2008). *A women's Berlin: Building the modern city*. University Of Minnesota Press, pp. 53-96 (chapter 3: "A Home of Our Own: Single Women and the New Domestic Architecture").

שיעור 7: סיור בתל אביב

השיעור יוקדש להכרות עם מבנים – מבני ציבור, מבני מגורים ושכונות – בתכנון של נשים אדריכליות בתקופת המנדט (עד 1948).

שיעור 8: הטמעת חשיבה מגדרית (Gender mainstreaming)

מהי חשיבה מגדרית בתכנון? האם הטמעתה מעודדת שוויון מגדרי? בשיעור נבחן סוגיות אלה דרך מקרה מבחן בעיר וינה כמודל להטמעת חשיבה מגדרית בתכנון המתמקד בצרכיהן של נשים.

קריאה:

Stratigakos, Despina (2016). "The Sad State of Gender Equity in the Architectural Profession". In Despina Stratigakos, *Where Are the Women Architects?* Princeton University Press, pp.21-37.

שיעור 9: תערוכות אדריכליות

נשים אדריכליות תכננו והציגו בתערוכות בין-לאומיות ומקומיות שנערכו במהלך המאה העשרים ושימשו אמצעי להפצתם של רעיונות אדריכליים חדשים. תערוכות של נשים אדריכליות היו גם במה לאקטיביזם פמיניסטי באדריכלות. בשיעור נבחן מסרים גלויים וסמויים בעבודתן של נשים אדריכליות בתערוכות אלה. נצפה בעבודת וידאו "שמלת בטון ומלט" שיצרה האדריכלית ורד פלוק (מתוך התערוכה "הנוכחות הנשית באדריכלות הישראלית", 2007).

שיעורים 10, 11, 12:

הצגת רפרטים של סטודנטיות/ים.

שיעור 13:

הצגת רפרטים וסיכום הסמסטר.

רשימת ספרות

- אלמוג, עוז (2000). "חלוצה, צברית, עקרת בית, יאפית: שינויים בדמות האשה הישראלית ובמעמדה החברתי". **בקורת ופרשנות**, 34, 19-64.
- בן-ארצי, יוסי (2001). "האם שינוי חקר נשים ומגדר את יחסנו להבנת ההיסטוריה של העלייה וההתיישבות?". בתוך מרגלית שילה, רות קרק וגלית חזן-רוקם (עורכות), **העבריות החדשות: נשים ביישוב ובציונות בראי המגדר** (עמ' 26-44). ירושלים: יד יצחק בן-צבי.
- ברנשטיין, דבורה (1987). **אשה בארץ ישראל – השאיפה לשוויון בתקופת היישוב**. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- הוקס, בל (1984) [2006]. "אחיות: סולידריות פוליטית בין נשים". בתוך דלית באום, דלילה אמיר, רונה ברייר-גארב, יפה ברלוביץ', דבורה גריינימן, שרון הלוי, דינה חרובי, סילביה פוגל-ביז'אווי (עורכות), **ללמוד פמיניזם: מקראה** (עמ' 224-243). תל אביב: הקיבוץ המאוחד, סדרת מגדרים.
- הירש, דפנה (2002). "באנו הנה להביא את המערב": השיח ההגייוני בארץ-ישראל בתקופת המנדט הבריטי". **זמנים**, 78, 107-120.
- הרצוג, חנה (1999). "מיגדור הסדר החברתי – פוליטיקה זה עניין לגברים בלבד?". בתוך דפנה יזרעאלי, אריאלה פרידמן, הנרייט דהאן-כלב, חנה הרצוג, מנאר חסן, חנה נוה, סילביה פוגל-ביז'אווי (עורכות), **מין מיגדר פוליטיקה** (עמ' 310-355). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- יזרעאלי, דפנה (1999). "המיגדור בעולם העבודה". בתוך דפנה יזרעאלי, אריאלה פרידמן, הנרייט דהאן-כלב, חנה הרצוג, מנאר חסן, חנה נוה, סילביה פוגל-ביז'אווי (עורכות), **מין מיגדר פוליטיקה** (עמ' 167-215). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- מרגלית-שטרן, בת שבע (2006). **גאולה בכבלים: תנועת הפועלות הארץ ישראלית 1920-1939**. ירושלים: יד יצחק בן-צבי, עמ' 43-50; 236-242.
- Allaback, Sarah (2008). *The first American Women Architects*. Urbana, Chicago, & Springfield: University of Illinois Press.
- Bullock, Nicholas (1988). "First the kitchen – then the façade". *Journal of Design History*, 1, 177-192.
- Colomina, Beatriz (1996). "Battle Lines: E. 1027," in Diana Agrest, Patricia Conway, and Leslie Weisman, eds. *The Sex of Architecture*. New York: Harry N. Abrams, pp. 167-82.
- Darling, Elizabeth (2005). "A citizen as well as a housewife: New Spaces of Domesticity in 1930s London". In Hilde Heynen & Gülsüm Baydar (Eds.), *Negotiating Domesticity: Spatial Productions of Gender in Modern Architecture* (pp. 49-64). London & New York: Routledge.
- Darling, Elizabeth and Lesley Whitworth (eds. 2007). *Women and the Making of Built Space in England, 1870-1950*. Ashgate Publishing Limited.

Forty, Adrian (2000). "On Difference: Masculine and Feminine," in *Words and Buildings: A Vocabulary of Modern Architecture*. London: Thames and Hudson, pp. 42-61.

Frank, Karen A. ([1989] 2000). "A Feminist Approach to Architecture". In Jane Rendell, Barbara Penner, & Iain Borden (Eds.), *Gender Space Architecture: An Interdisciplinary Introduction* (pp. 295-305). London & New York: Routledge.

Friedman, Alice T. (2007). *Women and the Making of the Modern House: A Social and Architectural History*. Connecticut: Yale University Press.

King, Susan (2005), "Only girl architect lonely". In Charles Waldheim and Katerina Ruedi Ray (eds.) *Chicago Architecture: Histories, Revisions, Alternative*. Chicago: University of Chicago Press, pp. 129-142.

Nolan, Mary (1990). "'Housework made easy': The Taylorized Housewife in Weimar Germany's Rationalized Economy". *Feminist Studies*, 16, 549-577.

Stratigakos, Despina (2008). *A women's Berlin: Building the modern city*. University Of Minnesota Press.

Walker, Lynne ([1989] 2000). "Women and Architecture". In Jane Rendell, Barbara Penner, & Iain Borden (Eds.), *Gender Space Architecture: An Interdisciplinary Introduction* (pp. 244-257). London & New York: Routledge.